Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 9ης Ιουνίου 2016*

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινή γεωργική πολιτική — Ολοκληρωμένο σύστημα διαχειρίσεως και ελέγχου σχετικά με ορισμένα καθεστώτα ενισχύσεων — Κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 — Καθεστώς ενιαίας ενισχύσεως — Άρθρα 43 και 44 — Δικαιώματα ενισχύσεως με βάση την έκταση — Επιλέξιμα εκτάρια — Μόνιμοι βοσκότοποι — Εθνική νομοθεσία που εξαρτά την επιλεξιμότητα των εκτάσεων μονίμων βοσκοτόπων πέραν των κτηνοτροφικών εκτάσεων που είχαν αρχικώς ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό των δικαιωμάτων ενισχύσεως από προϋποθέσεις συνιστάμενες στη χρήση για τις εκτροφικές ανάγκες της οικείας γεωργικής εκμεταλλεύσεως»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-333/15 και C-334/15,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο, Ισπανία) με αποφάσεις της 22ας Μαΐου 2015, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 6 Ιουλίου 2015, στο πλαίσιο των δικών

María del Pilar Planes Bresco

κατά

Comunidad Autónoma de Aragón,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους D. Šváby, πρόεδρο τμήματος, J. Malenovský και M. Βηλαρά (εισηγητή), δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Ισπανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον A. Rubio González,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους J. Guillem Carrau και H. Kranenborg,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 29, 43 και 44 του κανονισμού (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ) αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ. 1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001 (ΕΕ 2003, L 270, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 2012/2006 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2006 (ΕΕ 2006, L 384, σ. 8) (στο εξής: κανονισμός 1782/2003).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο δύο ενδίκων διαφορών μεταξύ της María del Pilar Planes Bresco, κατόχου γεωργικής εκμεταλλεύσεως, και της Comunidad Autónoma de Aragón (Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας, Ισπανία) σχετικά με τον τρόπο καθορισμού της εκτάσεως της γεωργικής της εκμεταλλεύσεως της πρώτης η οποία ήταν επιλέξιμη για τη χορήγηση της ενιαίας στρεμματικής ενισχύσεως του κανονισμού 1782/2003, αντιστοίχως, για τις γεωργικές περιόδους 2007 και 2008.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 1782/2003

3 Η αιτιολογική σκέψη 4 του κανονισμού 1782/2003 προβαίνει στις ακόλουθες διευκρινίσεις:

«Επειδή οι μόνιμοι βοσκότοποι έχουν θετική επίδραση στο περιβάλλον, ενδείκνυται η θέσπιση μέτρων για την ενθάρρυνση της διατήρησης των υφιστάμενων μόνιμων βοσκοτόπων προκειμένου να αποφευχθεί η μαζική τους μετατροπή σε αρόσιμες εκτάσεις.»

4 Η αιτιολογική σκέψη 24 του κανονισμού 1782/2003 έχει ως εξής:

«Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής γεωργίας και η προώθηση προτύπων για την ποιότητα των τροφίμων και το περιβάλλον συνεπάγεται κατ' ανάγκη μείωση των θεσμικών τιμών για τα γεωργικά προϊόντα με ταυτόχρονη αύξηση του κόστους παραγωγής για τις κοινοτικές γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί και να προωθηθεί μια αειφόρος γεωργία που θα είναι περισσότερο προσανατολισμένη προς τις αγορές, απαιτείται να ολοκληρωθεί η μετάβαση από τη στήριξη της παραγωγής στη στήριξη του παραγωγού μέσω της εισαγωγής συστήματος εισοδηματικής ενίσχυσης, αποσυνδεδεμένης από την παραγωγή για κάθε γεωργική εκμετάλλευση. Παρόλο που η αποσύνδεση δεν θα μεταβάλει τα ποσά που καταβάλλονται σήμερα στους γεωργούς, θα αυξήσει σημαντικά την αποτελεσματικότητα της ενίσχυσης του εισοδήματος. Κατά συνέπεια, κρίνεται σκόπιμο η ενιαία ενίσχυση ανά γεωργική εκμετάλλευση να εξαρτάται από την πολλαπλή συμμόρφωση προς κριτήρια περιβαλλοντικά, ασφάλειας των τροφίμων, καλής υγείας και μεταχείρισης των ζώων, καθώς και διατήρησης της γεωργικής εκμετάλλευσης σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση.»

5 Το άρθρο 2 του εν λόγω κανονισμού ορίζει τις έννοιες του «γεωργού», της «εκμεταλλεύσεως» και της «γεωργικής δραστηριότητας» ως εξής:

«α) "γεωργός": φυσικό ή νομικό πρόσωπο ή ομάδα φυσικών ή νομικών προσώπων, ανεξαρτήτως της νομικής ιδιότητας που αποδίδει το εθνικό δίκαιο στην ομάδα και τα μέλη της, του οποίου η εκμετάλλευση βρίσκεται [στο] έδαφος της Κοινότητας, όπως αναφέρεται στο άρθρο 299 της συνθήκης και το οποίο ασκεί γεωργική δραστηριότητα·

β) "εκμετάλλευση": το σύνολο των παραγωγικών μονάδων που διαχειρίζεται ο γεωργός και οι οποίες βρίσκονται στην επικράτεια του ιδίου κράτους μέλους·

γ) "γεωργική δραστηριότητα": η παραγωγή, η εκτροφή ή η καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων της συγκομιδής, της άμελξης, της αναπαραγωγής και εκτροφής ζώων για γεωργική εκμετάλλευση, ή της διατήρησης της γης σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, όπως ορίζεται στο άρθρο 5».

6 Το άρθρο 5 του ως άνω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε κάθε γεωργική γη, και ιδιαίτερα γη η οποία δεν χρησιμοποιείται πλέον για παραγωγικούς σκοπούς, να διατηρείται σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση. Τα κράτη μέλη καθορίζουν, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, στοιχειώδεις απαιτήσεις για τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες με βάση το πλαίσιο που καθορίζεται στο παράρτημα IV, λαμβάνοντας υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των περιοχών για τις οποίες πρόκειται [...]

2. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι η γη που αποτελούσε μόνιμους βοσκότοπους την ημερομηνία που προβλέπεται για την υποβολή αίτησης στρεμματικής ενίσχυσης για το 2003 παραμένει ως μόνιμος βοσκότοπος. [...]

Ωστόσο, ένα κράτος μέλος δύναται, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, να παρεκκλίνει από το πρώτο εδάφιο, υπό τον όρον ότι αναλαμβάνει δράση για την πρόληψη κάθε τυχόν σημαντικής μείωσης του συνολικού του μόνιμου βοσκότοπου.

[...]»

7 Το άρθρο 29 του κανονισμού 1782/2003 προβλέπει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων στα πλαίσια μεμονωμένων καθεστώτων στήριξης, δεν πραγματοποιούνται πληρωμές σε δικαιούχους για τους οποίους έχει αποδειχθεί ότι δημιούργησαν τεχνητά τους όρους που απαιτούνται για την καταβολή τέτοιων ενισχύσεων, με στόχο να αποκομίσουν οφέλη αντίθετα με τους στόχους του εν λόγω καθεστώτος στήριξης.»

8 Το άρθρο 37, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«Το ποσό αναφοράς είναι ο τριετής μέσος όρος των συνολικών ποσών των ενισχύσεων που έχει λάβει ο γεωργός στα πλαίσια των καθεστώτων στήριξης που αναφέρονται στο παράρτημα VI, και ο οποίος έχει υπολογισθεί και προσαρμοσθεί σύμφωνα με το παράρτημα VII κατά τη διάρκεια κάθε ημερολογιακού έτους της περιόδου αναφοράς όπως ορίζεται στο άρθρο 38.

[...]»

9 Το άρθρο 38 του ως άνω κανονισμού διευκρινίζει ότι «[η] περίοδος αναφοράς περιλαμβάνει τα ημερολογιακά έτη 2000, 2001 και 2002».

10 Το άρθρο 43 του κανονισμού 1782/2003, που φέρει τον τίτλο «Καθορισμός των δικαιωμάτων ενίσχυσης», ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη του άρθρου 48, κάθε γεωργός λαμβάνει δικαίωμα ενίσχυσης ανά εκτάριο που υπολογίζεται από τη διαίρεση του ποσού αναφοράς με τον τριετή μέσο αριθμό όλων των εκταρίων τα οποία κατά την περίοδο αναφοράς έδωσαν δικαίωμα στις άμεσες ενισχύσεις του παραρτήματος VI.

Ο συνολικός αριθμός δικαιωμάτων ενίσχυσης είναι ίσος προς τον προαναφερόμενο μέσο αριθμό εκταρίων.

[...]

2. Ο αριθμός των εκταρίων που αναφέρεται στην παράγραφο 1 περιλαμβάνει επίσης:

[...]

β) όλες τις κτηνοτροφικές εκτάσεις κατά την περίοδο αναφοράς.

3. Για τους σκοπούς του στοιχείου β) της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, ως "κτηνοτροφική έκταση" νοείται η έκταση της εκμετάλλευσης που διατίθεται κατά τη διάρκεια ολόκληρου του ημερολογιακού έτους [...] για την εκτροφή ζώων, συμπεριλαμβανομένων εκτάσεων από κοινού χρήσης και εκτάσεων που χρησιμοποιούνται για μικτές καλλιέργειες. Η κτηνοτροφική έκταση δεν περιλαμβάνει:

— κτήρια, δάση, λίμνες, μονοπάτια,

— εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για άλλες καλλιέργειες επιλέξιμες για κοινοτική ενίσχυση ή για μόνιμες ή κηπευτικές καλλιέργειες,

— εκτάσεις που μπορούν να υπαχθούν στο σύστημα στήριξης που καθορίζεται για τους γεωργούς ορισμένων αροτραίων καλλιεργειών, που χρησιμοποιούνται για το καθεστώς ενίσχυσης για αποξηραμένες χορτονομές ή που υπόκεινται σε εθνικά ή κοινοτικά καθεστώτα παύσης καλλιέργειας.

4. Τα δικαιώματα ενίσχυσης ανά εκτάριο δεν τροποποιούνται, εκτός εάν προβλέπεται άλλως.»

11 Το άρθρο 44 του κανονισμού 1782/2003, που φέρει τον τίτλο «Χρήση των δικαιωμάτων ενίσχυσης», προβλέπει τα εξής:

«1. Κάθε δικαίωμα ενίσχυσης που συνοδεύεται από επιλέξιμο εκτάριο γεννά δικαίωμα καταβολής του ποσού που καθορίζεται στο δικαίωμα ενίσχυσης.

2. Ο όρος "επιλέξιμα εκτάρια" σημαίνει κάθε γεωργική έκταση της εκμετάλλευσης που καλύπτεται από αρόσιμη γη και μόνιμους βοσκοτόπους εκτός από εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μόνιμες καλλιέργειες, δάση ή εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μη γεωργικές δραστηριότητες.

[...]

3. Ο γεωργός δηλώνει τα αγροτεμάχια που αντιστοιχούν στο επιλέξιμο εκτάριο που συνοδεύει κάθε δικαίωμα ενίσχυσης. Πλην περιπτώσεων ανωτέρας βίας ή εξαιρετικών περιστάσεων, τα αγροτεμάχια αυτά βρίσκονται στη διάθεση του γεωργού για χρονική περίοδο τουλάχιστον 10 μηνών από ημερομηνία που θα καθορίσουν τα κράτη μέλη, όχι όμως ενωρίτερα από την 1η Σεπτεμβρίου του ημερολογιακού έτους το οποίο προηγείται του έτους υποβολής της αίτησης για συμμετοχή στο καθεστώς ενιαίας ενίσχυσης.

4. Τα κράτη μέλη δύνανται, σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, να επιτρέπουν στον γεωργό να τροποποιήσει τη δήλωσή του, υπό τον όρον ότι παραμένει στον αριθμό εκταρίων που αντιστοιχούν στα δικαιώματα ενίσχυσής του και τους όρους χορήγησης της ενιαίας ενίσχυσης για την περιοχή για την οποία πρόκειται.»

Οι κανονισμοί (ΕΚ) 795/2004 και (ΕΚ) 796/2004

12 Το άρθρο 2, στοιχείο α′, του κανονισμού (ΕΚ) 795/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του καθεστώτος ενιαίας ενίσχυσης που προβλέπεται στον κανονισμό 1782/2003 (ΕΕ 2004, L 141, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 291, σ. 18), όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 1974/2004 της Επιτροπής, της 29ης Οκτωβρίου 2004 (ΕΕ 2004, L 345, σ. 85) (στο εξής: κανονισμός 795/2004), προβλέπει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1782/2003 και του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

α) "γεωργική έκταση", η συνολική έκταση της αρόσιμης γης, των μόνιμων βοσκοτόπων και των μόνιμων καλλιεργειών».

13 Το άρθρο 2, στοιχείο ε′, του κανονισμού 795/2004 αποσαφηνίζει το νόημα του όρου «μόνιμοι βοσκότοποι» μέσω παραπομπής στον κανονισμό (ΕΚ) 796/2004 της Επιτροπής, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή της πολλαπλής συμμόρφωσης, της διαφοροποίησης και του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου που προβλέπονται στον κανονισμό (ΕΚ) 1782/2003 (ΕΕ 2004, L 141, σ. 18).

14 Το άρθρο 2, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004 ορίζει τον «μόνιμο βοσκότοπο» ως «[τη] γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή μέσω καλλιέργειας (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην εναλλαγή καλλιεργειών της εκμετάλλευσης για διάστημα πενταετίας ή μεγαλύτερο».

Το ισπανικό δίκαιο

15 Το άρθρο 13 της Orden del Departamento de Agricultura y Alimentación del Gobierno de Aragón, por la que se establecen las medidas para la solicitud, tramitación y concesión de la ayuda desacoplada de régimen de pago único, las ayudas acopladas por superficie y por ganado para la campaña 2007/2008 (año 2007), las medidas para declaración de otro tipo de superficies, las medidas para la solicitud de la indemnización compensatoria, las ayudas agroambientales y las medidas para la solicitud de las ayudas para la forestación de tierras agrícolas, para el año 2007 [απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας και Διατροφής της Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας με την οποία καθορίζονται για το 2007 τα μέτρα που αφορούν την υποβολή σχετικής αιτήσεως, τη διεκπεραίωση και τη χορήγηση της αποσυνδεδεμένης ενισχύσεως του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως, τις στρεμματικές ενισχύσεις και τις ενισχύσεις βάσει του αριθμού εκτρεφόμενων ζώων για την περίοδο 2007/2008 (έτος 2007), τα μέτρα σχετικά με τη δήλωση άλλων ειδών εκτάσεων, τα μέτρα σχετικά με τις αιτήσεις αντισταθμιστικής αποζημιώσεως, οι γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις και τα μέτρα σχετικά με τις αιτήσεις ενισχύσεων για τη δάσωση γεωργικών γαιών], της 24ης Ιανουαρίου 2007 (*Boletín Oficial de Aragón*, nº 13, της 31ης Ιανουαρίου 2007, σ. 1310, στο εξής: απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2007), προβλέπει, στην παράγραφό του 1, τα εξής:

«Ο όρος επιλέξιμα εκτάρια σημαίνει:

a) κάθε γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεως που καλύπτεται από αρόσιμη γη, φυτείες λυκίσκου, ελαιώνες ή αλσύλια ελαιόδενδρων, καθώς και από μόνιμους βοσκοτόπους.

Επιλέξιμοι είναι όμως μόνον οι μόνιμοι βοσκότοποι των εκμεταλλεύσεων ως προς τις οποίες ελήφθη υπόψη κτηνοτροφική έκταση για τη χορήγηση δικαιωμάτων ενιαίας ενισχύσεως και για ανώτατη έκταση που δεν υπερβαίνει τον μέσο όρο της κτηνοτροφικής εκτάσεως που είχε ληφθεί υπόψη για τη χορήγηση δικαιωμάτων ενιαίας ενισχύσεως. Οι δηλωθέντες μόνιμοι βοσκότοποι πέραν του ορίου που αναφέρεται στην παρούσα παράγραφο δεν είναι επιλέξιμοι, διότι λογίζεται ότι ο δικαιούχος δημιούργησε τεχνητά τους όρους για την καταβολή της ενισχύσεως, κατά τα οριζόμενα στο άρρθο 29 του κανονισμού 1782/2003.

[...]»

16 Το άρθρο 16 της Orden del Departamento de Agricultura y Alimentación del Gobierno de Aragón, por la que se establecen las medidas para la solicitud, tramitación y concesión de la ayuda desacoplada de régimen de pago único, la solicitud de asignación de derechos de pago único con cargo a la reserva nacional, las ayudas acopladas por superficie y por ganado para la campaña 2008/2009 (año 2008), las medidas para declaración de otro tipo de superficies, las medidas para la solicitud de la indemnización compensatoria, las ayudas agroambientales y las medidas para la solicitud de las ayudas para la forestación de tierras agrícolas, para el año 2008 [απόφαση του Υπουργείου Γεωργίας και Διατροφής της Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας με την οποία καθορίζονται για το 2008 τα μέτρα που αφορούν την υποβολή σχετικής αιτήσεως, τη διεκπεραίωση και τη χορήγηση της αποσυνδεδεμένης ενισχύσεως του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως, το αίτημα χορηγήσεως δικαιωμάτων ενιαίας ενισχύσεως από το εθνικό απόθεμα, τις στρεμματικές ενισχύσεις και τις ενισχύσεις βάσει του αριθμού εκτρεφόμενων ζώων για την περίοδο 2008/2009 (έτος 2008), τα μέτρα σχετικά με τη δήλωση άλλων ειδών εκτάσεων, τα μέτρα σχετικά με τις αιτήσεις αντισταθμιστικής αποζημιώσεως, οι γεωργοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις και τα μέτρα σχετικά με τις αιτήσεις ενισχύσεων για τη δάσωση γεωργικών γαιών], της 24ης Ιανουαρίου 2008 (*Boletín Oficial de Aragón*, αριθ. 12, της 30ής Ιανουαρίου 2008, σ. 956), περιέχει διατάξεις πανομοιότυπες προς εκείνες του άρθρου 13, παράγραφος 1, στοιχείο a, της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 2007, πλέον ενός τελευταίου εδαφίου το οποίο ορίζει τα εξής:

«Το ανωτέρω εδάφιο δεν εφαρμόζεται αν ο γεωργός αποδεικνύει ότι κατά τον χρόνο υποβολής της αιτήσεως είναι κάτοχος κτηνοτροφικής εκμεταλλεύσεως και χρησιμοποιεί τους δηλωθέντες μόνιμους βοσκοτόπους για τη διατροφή των ζώων της εκμεταλλεύσεως αυτής».

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

Υπόθεση C-333/15

17 Στις 30 Απριλίου 2007, η προσφεύγουσα των κυρίων δικών υπέβαλε μεταξύ άλλων αίτηση για χορήγηση της ενιαίας ενισχύσεως του κανονισμού 1782/2003, δηλώνοντας συναφώς 48,47 εκτάρια ως «επιλέξιμα εκτάρια για τη χορήγηση συνήθων ενισχύσεων».

18 Με απόφαση όμως της 11ης Ιουνίου 2007, ο Υπουργός Γεωργίας της Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας προέβη σε αναπροσαρμογή της εκτάσεως την οποία είχε δηλώσει η προσφεύγουσα των κυρίων δικών, μειώνοντάς την στα 28,70 εκτάρια με την αιτιολογία ότι «οι μόνιμοι βοσκότοποι υπερέβαιναν την κτηνοτροφική έκταση». Από τα 63,48 δικαιώματα ενισχύσεως τα οποία διέθετε η προσφεύγουσα των κυρίων δικών, τα 34,78 εξαιρέθηκαν ως «μη χρησιμοποιηθέντα».

19 Στις 26 Ιουνίου 2009, ο Υπουργός Γεωργίας της Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας απέρριψε την ιεραρχική προσφυγή που είχε ασκήσει κατά της εν λόγω αποφάσεως η προσφεύγουσα των κυρίων δικών, εκθέτοντας ότι στην αίτησή της είχε εφαρμογή το άρθρο 13 της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 2007.

20 Με απόφαση της 13ης Μαρτίου 2013, το Tribunal Superior de Justicia de Aragón (Ανώτατο Δικαστήριο της Αραγωνίας, Ισπανία) απέρριψε την ασκηθείσα από την προσφεύγουσα των κυρίων δικών ένδικη προσφυγή κατά της αποφάσεως της 26ης Ιουνίου 2009, εκτιμώντας ότι η απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2007 την οποία είχε εφαρμόσει ο Υπουργός Γεωργίας της Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας συμμορφωνόταν πλήρως προς το δίκαιο της Ένωσης.

Υπόθεση C-334/15

21 Στις 22 Απριλίου 2008, η προσφεύγουσα των κυρίων δικών υπέβαλε εκ νέου αίτηση για χορήγηση της ενιαίας ενισχύσεως του κανονισμού 1782/2003, δηλώνοντας μεταξύ άλλων συναφώς 63,48 εκτάρια ως«επιλέξιμα εκτάρια για τη χορήγηση συνήθων ενισχύσεων».

22 Με απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2008, ο Υπουργός Γεωργίας της Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας προέβη εκ νέου σε αναπροσαρμογή της εκτάσεως την οποία είχε δηλώσει η προσφεύγουσα των κυρίων δικών, μειώνοντάς την στα 29,01 εκτάρια με την αιτιολογία ότι «οι μόνιμοι βοσκότοποι υπερέβαιναν την κτηνοτροφική έκταση». Από τα 63,48 δικαιώματα ενισχύσεως τα οποία διέθετε η προσφεύγουσα των κυρίων δικών, τα 34,47 εξαιρέθηκαν ως «μη χρησιμοποιηθέντα».

23 Στις 2 Μαρτίου 2010, ο Υπουργός Γεωργίας της Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας απέρριψε την ιεραρχική προσφυγή της προσφεύγουσας των κυρίων δικών κατά της εν λόγω αποφάσεως, εκθέτοντας ότι στην αίτησή της είχε εφαρμογή το άρθρο 13 της αποφάσεως της 24ης Ιανουαρίου 2007.

24 Με απόφαση της 5ης Απριλίου 2013, το Tribunal Superior de Justicia de Aragón (Ανώτατο Δικαστήριο της Αραγωνίας) απέρριψε την ασκηθείσα από την προσφεύγουσα των κυρίων δικών ένδικη προσφυγή κατά της αποφάσεως της 2ας Μαρτίου 2010, εκτιμώντας ότι η απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2007 την οποία είχε εφαρμόσει ο Υπουργός Γεωργίας της Αυτόνομης Κοινότητας της Αραγωνίας συμμορφωνόταν πλήρως προς το δίκαιο της Ένωσης.

Τα προδικαστικά ερωτήματα

25 Η προσφεύγουσα των κυρίων δικών άσκησε αναιρέσεις κατά των αποφάσεων του Tribunal Superior de Justicia de Aragón (Ανωτάτου Δικαστηρίου της Αραγωνίας) της 13ης Μαρτίου και της 5ης Απριλίου 2013 ενώπιον του Tribunal Supremo (Ανωτάτου Δικαστηρίου), επικαλούμενη ιδίως παράβαση του άρθρου 44 του κανονισμού 1782/2003 καθώς και του κανονισμού 795/2004. Ιδίως προβάλλει ότι, κατά τους κανονισμούς αυτούς, ως επιλέξιμα εκτάρια πρέπει να θεωρούνται τόσο η αρόσιμη γη όσο και οι μόνιμοι βοσκότοποι, χωρίς κανένα περιορισμό, εφόσον από την κατηγορία αυτή εξαιρούνται μόνον οι εκτάσεις που καλύπτονται από μόνιμες καλλιέργειες και δάση ή χρησιμοποιούνται για μη γεωργικές δραστηριότητες. Επομένως, η Διοίκηση δεν δύναται να εξαιρέσει ένα μέρος των δηλωθέντων από την προσφεύγουσα εκταρίων για τον λόγο ότι συνιστούν μόνιμους βοσκοτόπους, η δε απόφαση της 24ης Ιανουαρίου 2007 αντιβαίνει ως εκ τούτου στον κανονισμό 1782/2003 καθόσον καθιστά κενή περιεχομένου την έννοια του επιλέξιμου εκταρίου.

26 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Tribunal Supremo (Ανώτατο Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία είναι τα ίδια για τις υποθέσεις C-333/15 και C-334/15:

«1)

Πρέπει τα άρθρα 43 και 44 του κανονισμού 1782/2003 να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι αντιτίθενται σε εθνική νομοθεσία η οποία εξαιρεί από τον χαρακτηρισμό τους ως επιλέξιμων εκταρίων όλες τις δηλωθείσες από γεωργό εκτάσεις μονίμων βοσκοτόπων που υπερβαίνουν εκείνες που κατά το παρελθόν ελήφθησαν υπόψη για τον καθορισμό των συνήθων δικαιωμάτων του γεωργού, θέτοντας ως προϋπόθεση για τη συμπερίληψη των εν λόγω εκτάσεων, και συνεπώς για την αντικατάσταση των

αρόσιμων εκτάσεων από βοσκότοπους, την πραγματική χρησιμοποίηση των τελευταίων για την εκτροφή κοπαδιών κατά το συγκεκριμένο οικονομικό έτος για το οποίο επιδιώκεται η ενεργοποίηση των δικαιωμάτων ενισχύσεως;

Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως στο προηγούμενο ερώτημα:

2) Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το άρθρο 29 του κανονισμού 1782/2003, στον βαθμό που αποκλείει από τις ενισχύσεις που χορηγούνται στο πλαίσιο των καθεστώτων στηρίξεως τους δικαιούχους εκείνους "για τους οποίους έχει αποδειχθεί ότι δημιούργησαν τεχνητά τους όρους που απαιτούνται για την καταβολή τέτοιων ενισχύσεων, με στόχο να αποκομίσουν οφέλη αντίθετα με τους στόχους του εν λόγω καθεστώτος στήριξης", έχει την έννοια ότι δεν επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν γενικές διατάξεις που προβλέπουν μείωση του αριθμού των "επιλέξιμων εκταρίων" (μονίμων βοσκοτόπων), τυποποιώντας κανονιστικώς γενικές περιπτώσεις στις οποίες τεκμαίρεται η τεχνητή δημιουργία από τον δικαιούχο των όρων που απαιτούνται για την καταβολή της ενισχύσεως, χωρίς να αποδεικνύεται, συγκεκριμένα και σε σχέση με ορισμένο γεωργό, η ασκούμενη από αυτόν δραστηριότητα και η συμπεριφορά του;»

27 Με απόφαση του Προέδρου του Δικαστηρίου της 28ης Ιουλίου 2015, οι υποθέσεις C-333/15 και C-334/15 ενώθηκαν προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

28 Με το πρώτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν ο κανονισμός 1782/2003 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, η οποία εμποδίζει τη συνεκτίμηση, ως επιλέξιμων εκταρίων για τη χορήγηση της στρεμματικής ενισχύσεως ορισμένης γεωργικής περιόδου, εκτάσεων μονίμων βοσκοτόπων που δηλώνονται από γεωργό και οι οποίες υπερβαίνουν την έκταση μονίμων βοσκοτόπων που είχε αρχικώς ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του ποσού των δικαιωμάτων του ενισχύσεως ανά εκτάριο, εκτός αν ο γεωργός αυτός αποδείξει την πραγματική χρήση των εν λόγω εκτάσεων για τις εκτροφικές ανάγκες της γεωργικής εκμεταλλεύσεώς του κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου.

29 Διευκρινίζεται καταρχάς ότι, παρά το γεγονός ότι ο κανονισμός 1782/2003 καταργήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 73/2009 του Συμβουλίου, της 19ης Ιανουαρίου 2009, σχετικά με τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης για τους γεωργούς στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής και τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 1290/2005, (ΕΚ) αριθ. 247/2006, (ΕΚ) αριθ. 378/2007 και για την κατάργηση του κανονισμού αριθ. 1782/2003 (ΕΕ 2009, L 30, σ. 16), εντούτοις, δεδομένου του χρόνου των πραγματικών περιστατικών των κύριων δικών, εφαρμογή έχουν οι διατάξεις του κανονισμού 1782/2003.

30 Υπενθυμίζεται κατόπιν ότι, δυνάμει του κανονισμού 1782/2003, υπό την προϋπόθεση της τηρήσεως ορισμένων κανόνων, ορισμένων απαιτήσεων όσον αφορά την ορθή διαχείριση και τις ορθές γεωργικές και περιβαλλοντικές συνθήκες και υπό την επιφύλαξη της διεκπεραιώσεως των σχετικών με τη δήλωση διατυπώσεων, ο κάθε γεωργός έχει ετησίως δικαίωμα στην καταβολή στρεμματικής ενισχύσεως, το ύψος της οποίας καθορίζεται βάσει των δικαιωμάτων ενισχύσεως ανά εκτάριο που του χορηγήθηκαν κατά την έναρξη ισχύος του καθεστώτος το οποίο εισήγαγε ο εν λόγω κανονισμός.

31 Κατά το άρθρο 43, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, το δικαίωμα ενισχύσεως ανά εκτάριο το οποίο έχει ο κάθε γεωργός υπολογίζεται με διαίρεση του ποσού αναφοράς, δηλαδή του μέσου ύψους των ποσών άμεσων ενισχύσεων που του χορηγήθηκαν κατά τη διάρκεια της τριετούς περιόδου αναφοράς, ήτοι από το 2000 έως το 2002, διά του μέσου αριθμού εκταρίων για τα οποία χορηγήθηκαν οι ενισχύσεις αυτές κατά τη διάρκεια της ίδιας περιόδου, δεδομένου ότι ο συνολικός αριθμός δικαιωμάτων ενισχύσεως ισούται με τον ως άνω μέσο αριθμό εκταρίων. Το άρθρο 43, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού διευκρινίζει ότι όλες οι κτηνοτροφικές εκτάσεις κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς συμπεριλαμβάνονται στον υπολογισμό του μέσου αριθμού εκταρίων τα οποία λαμβάνονται υπόψη για τον υπολογισμό των δικαιωμάτων ενισχύσεως.

32 Κατά το άρθρο 44, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003, κάθε δικαίωμα ενίσχυσης που συνοδεύεται από επιλέξιμο εκτάριο γεννά δικαίωμα καταβολής του ποσού που καθορίζεται στο δικαίωμα ενίσχυσης. Το άρθρο 44, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού προβλέπει ότι κάθε γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεως του γεωργού που καλύπτεται από αρόσιμη γη και μόνιμους βοσκοτόπους, εκτός από εκτάσεις που χρησιμοποιούνται για μόνιμες καλλιέργειες και δάση ή για μη γεωργικές δραστηριότητες, συνιστά επιλέξιμο εκτάριο για τη χορήγηση της στρεμματικής ενισχύσεως.

33 Επομένως, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 25 των προτάσεών της, για να είναι επιλέξιμες, κατά την έννοια της τελευταίας αυτής διατάξεως, οι εκτάσεις που δηλώθηκαν από γεωργό προκειμένου να του χορηγηθεί η στρεμματική ενίσχυση, οι εν λόγω εκτάσεις πρέπει να πληρούν τρεις προϋποθέσεις, ήτοι, πρώτον, να συνιστούν γεωργική έκταση, δεύτερον, να ανήκουν στη γεωργική εκμετάλλευση του εν λόγω γεωργού και, τρίτον, να μη χρησιμοποιούνται για μόνιμες καλλιέργειες ή δάση ή για μη γεωργικές δραστηριότητες (βλ. απόφαση της 2ας Ιουλίου 2015, Demmer, C-684/13, EU:C:2015:439, σκέψη 54).

34 Συναφώς, πρώτον, το άρθρο 2, στοιχείο α′, του κανονισμού 795/2004 ορίζει τη «γεωργική έκταση» ως τη συνολική έκταση της αρόσιμης γης, των μόνιμων βοσκοτόπων και των μόνιμων καλλιεργειών. Το δε άρθρο 2, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004, στο οποίο παραπέμπει το άρθρο 2, στοιχείο ε′, του κανονισμού 795/2004, ορίζει τους μόνιμους βοσκοτόπους ως τη γη που χρησιμοποιείται για την ανάπτυξη αγρωστωδών ή άλλων ποωδών κτηνοτροφικών φυτών με φυσικό τρόπο (αυτοφυή) ή μέσω καλλιέργειας (σπαρμένα) και δεν έχει περιληφθεί στην εναλλαγή καλλιεργειών της εκμετάλλευσης για διάστημα πενταετίας ή μεγαλύτερο.

35 Από τις ως άνω διατάξεις προκύπτει ότι ο χαρακτηρισμός ως «μόνιμος βοσκότοπος» και, επομένως, ως «γεωργική έκταση» εξαρτάται από την πραγματική χρήση των επίμαχων γαιών και ότι μια έκταση πρέπει να θεωρείται ως «γεωργική» σε περίπτωση, μεταξύ άλλων, που χρησιμοποιείται ως μόνιμος βοσκότοπος (απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, σκέψη 37).

36 Δεύτερον, το άρθρο 2, στοιχείο β′, του κανονισμού 1782/2003 ορίζει τη «γεωργική εκμετάλλευση» ως το σύνολο των παραγωγικών μονάδων τις οποίες διαχειρίζεται ο γεωργός και οι οποίες βρίσκονται στην επικράτεια του ιδίου κράτους μέλους, το δε άρθρο 2, στοιχείο α′, του ως άνω κανονισμού ορίζει τον «γεωργό» ως, μεταξύ άλλων, το φυσικό ή νομικό πρόσωπο του οποίου η εκμετάλλευση βρίσκεται στο έδαφος της Ένωσης και το οποίο ασκεί γεωργική δραστηριότητα.

37 Το Δικαστήριο έχει κρίνει, συναφώς, ότι οι γεωργικές εκτάσεις ανήκουν στην εκμετάλλευση ενός γεωργού όταν αυτός έχει την εξουσία να τις διαχειριστεί για την άσκηση γεωργικής δραστηριότητας, δηλαδή όταν ο γεωργός διαθέτει, ως προς τις εκτάσεις αυτές, επαρκή αυτονομία για την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητάς του (βλ. αποφάσεις της 14ης Οκτωβρίου 2010, Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, σκέψεις 58 και 62, καθώς και της 2ας Ιουλίου 2015, Wree, C-422/13, EU:C:2015:438, σκέψη 44, και Demmer, C-684/13, EU:C:2015:439, σκέψη 58).

38 Επισημαίνεται ότι, στις διαφορές των κύριων δικών, δεν αμφισβητείται ότι τα εκτάρια τα οποία είχε δηλώσει η προσφεύγουσα των κυρίων δικών προκειμένου να της χορηγηθεί η στρεμματική ενίσχυση των γεωργικών περιόδων 2007 και 2008 ανήκουν στη γεωργική έκταση της εκμεταλλεύσεώς της και ότι οι δηλωθείσες εκτάσεις μονίμων βοσκοτόπων όντως ανταποκρίνονται στον χαρακτηρισμό αυτό. Εν πάση περιπτώσει, απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να προβεί στις απαιτούμενες συναφώς επαληθεύσεις.

39 Τρίτον, τονίζεται, αφενός, ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, ο κανονισμός 1782/2003 δεν εξαρτά την επιλεξιμότητα, για τη χορήγηση της στρεμματικής ενισχύσεως, των εκτάσεων μονίμων βοσκοτόπων μιας γεωργικής εκμεταλλεύσεως από την προϋπόθεση της αντιστοιχίας τους προς τις κτηνοτροφικές εκτάσεις που είχαν αρχικώς ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό των δικαιωμάτων ενισχύσεως της εν λόγω εκμεταλλεύσεως.

40 Αφετέρου, το άρθρο 2, στοιχείο γ′, του κανονισμού 1782/2003 ορίζει την έννοια της «γεωργικής δραστηριότητας» ως συνιστάμενης μεταξύ άλλων στη διατήρηση της γης σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση, όπως η τελευταία ορίζεται στο άρθρο 5 του εν λόγω κανονισμού, η συγκεκριμένη δε δραστηριότητα λαμβάνεται υπόψη κατά τον ίδιο τρόπο όπως η παραγωγή, η εκτροφή ή η καλλιέργεια γεωργικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένων της συγκομιδής, της άμελξης, της αναπαραγωγής και εκτροφής ζώων για γεωργική εκμετάλλευση.

41 Το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1782/2003 προβλέπει, προς τούτο, ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να μεριμνούν για τη διατήρηση κάθε γεωργικής γης, και ιδιαιτέρως της γης η οποία δεν χρησιμοποιείται για παραγωγικούς σκοπούς, σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση. Το άρθρο 5, παράγραφος 2, του ως άνω κανονισμού ορίζει εξάλλου ότι τα κράτη μέλη οφείλουν να εξασφαλίζουν ότι η γη που αποτελούσε μόνιμο βοσκότοπο κατά την ημερομηνία που προβλεπόταν για την υποβολή αιτήσεως στρεμματικής ενισχύσεως για το 2003 διατηρεί τον προορισμό αυτό.

42 Συναφώς, ο κανονισμός 796/2004 καθορίζει τις διάφορες υποχρεώσεις όσον αφορά τη διατήρηση των μόνιμων βοσκοτόπων τις οποίες οφείλουν να τηρούν τόσο τα κράτη μέλη όσο και οι γεωργοί. Το άρθρο 3 του ως άνω κανονισμού προβλέπει έτσι, μεταξύ άλλων, ότι ο σκοπός τον οποίο οφείλουν να εκπληρώνουν τα κράτη μέλη συνίσταται στη διατήρηση, σε εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο, της αναλογίας της γης που αποτελεί μόνιμο βοσκότοπο έναντι της συνολικής γεωργικής εκτάσεως. Το άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού προσθέτει μεταξύ άλλων ότι, σε περίπτωση μειώσεως της εν λόγω αναλογίας εις βάρος των μόνιμων βοσκοτόπων, το οικείο κράτος μέλος προβλέπει την υποχρέωση των γεωργών να μη μεταβάλουν τη χρήση της γης που αποτελεί μόνιμο βοσκότοπο χωρίς προηγούμενη άδεια.

43 Εξ αυτού συνάγεται ότι οι εκτάσεις μονίμων βοσκοτόπων μιας γεωργικής εκμεταλλεύσεως είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση της στρεμματικής ενισχύσεως εφόσον υπάγονται στη γεωργική έκταση της εν λόγω εκμεταλλεύσεως και ότι, όπως επισήμανε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 30 των προτάσεών της, η διατήρησή τους σε καλή γεωργική και περιβαλλοντική κατάσταση συνιστά αφεαυτής γεωργική δραστηριότητα, χωρίς τούτο να επηρεάζεται από το γεγονός ότι τα αγρωστώδη και τα λοιπά ποώδη κτηνοτροφικά φυτά για την ανάπτυξη των οποίων πρέπει να χρησιμοποιούνται, κατά το άρθρο 2, σημείο 2, του κανονισμού 796/2004, οι εν λόγω εκτάσεις δεν προορίζονται άμεσα για τις εκτροφικές ανάγκες της οικείας γεωργικής εκμεταλλεύσεως.

44 Η ως άνω εκτίμηση επιβεβαιώνεται από τους σκοπούς τους οποίους επιδιώκει ο κανονισμός 1782/2003 και από τον ρόλο τον οποίο αναγνωρίζει ότι έχουν οι μόνιμοι βοσκότοποι στο πλαίσιο της υλοποιήσεως των σκοπών αυτών.

45 Ειδικότερα, αφενός, ο κανονισμός 1782/2003 αναφέρει, στην αιτιολογική σκέψη του 4, ότι οι μόνιμοι βοσκότοποι έχουν θετική επίδραση στο περιβάλλον και ότι ενδείκνυται η θέσπιση μέτρων για την ενθάρρυνση της διατηρήσεως των υφιστάμενων μόνιμων βοσκοτόπων προκειμένου να αποφευχθεί η μαζική τους μετατροπή σε αρόσιμες εκτάσεις.

46 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η προστασία του περιβάλλοντος, η οποία συνιστά έναν από τους βασικούς σκοπούς της Ένωσης, πρέπει να θεωρηθεί ως σκοπός εντασσόμενος στην κοινή πολιτική στον τομέα της γεωργίας (απόφαση της 16ης Ιουλίου 2009, Horvath, C-428/07, EU:C:2009:458, σκέψη 29) και ότι συγκαταλέγεται ειδικότερα στους σκοπούς του καθεστώτος ενιαίας ενισχύσεως (απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, Landkreis Bad Dürkheim, C-61/09, EU:C:2010:606, σκέψη 39), όπως προκύπτει από τις αιτιολογικές σκέψεις 3, 21 και 24 του κανονισμού 1782/2003.

47 Αφετέρου, ο κανονισμός 1782/2003, όπως προκύπτει από την αιτιολογική του σκέψη 24, σκοπεί στην αντικατάσταση του μέχρι τότε κρατούντος συστήματος άμεσων ενισχύσεων στην παραγωγή από σύστημα άμεσων ενισχύσεων προς τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, αποσυνδεδεμένων από την παραγωγή και καταβαλλόμενων απευθείας στους γεωργούς ως συμπλήρωμα του εισοδήματός τους (βλ. απόφαση της 5ης Φεβρουαρίου 2015, Αγροοικοσυστήματα, C-498/13, EU:C:2015:61, σκέψη 40).

48 Επομένως, όλες οι εκτάσεις μονίμων βοσκοτόπων που υπάγονται στη γεωργική έκταση μιας γεωργικής εκμεταλλεύσεως είναι επιλέξιμες για τη χορήγηση της στρεμματικής ενισχύσεως κατά την έννοια του άρθρου 44, παράγραφος 2, του κανονισμού 1782/2003, χωρίς η ως άνω επιλεξιμότητα να εξαρτάται από την προϋπόθεση της αντιστοιχίας των εν λόγω εκτάσεων προς τις κτηνοτροφικές εκτάσεις που είχαν αρχικώς συμπεριληφθεί στον υπολογισμό του μέσου αριθμού εκταρίων τα οποία ελήφθησαν υπόψη για τον υπολογισμό των δικαιωμάτων ενισχύσεως, ή από την προϋπόθεση ότι οι εκτάσεις μονίμων βοσκοτόπων που υπερβαίνουν τις εν λόγω κτηνοτροφικές εκτάσεις όντως χρησιμοποιούνται για τις εκτροφικές ανάγκες της οικείας γεωργικής εκμεταλλεύσεως, υπό την προϋπόθεση ότι χρησιμοποιούνται για γεωργική δραστηριότητα κατά την έννοια του ως άνω κανονισμού, πράγμα το οποίο απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.

49 Επομένως στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο κανονισμός 1782/2003 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, η οποία εμποδίζει τη συνεκτίμηση, ως επιλέξιμων εκταρίων για τη χορήγηση της στρεμματικής ενισχύσεως ορισμένης γεωργικής περιόδου, εκτάσεων μονίμων βοσκοτόπων που δηλώνονται από γεωργό και οι οποίες υπερβαίνουν την έκταση μονίμων βοσκοτόπων που είχε αρχικώς ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του ποσού των δικαιωμάτων του ενισχύσεως ανά εκτάριο, εκτός αν ο γεωργός αυτός αποδείξει την πραγματική χρήση των εν λόγω εκτάσεων για τις εκτροφικές ανάγκες της γεωργικής εκμεταλλεύσεώς του κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

50 Δεδομένης της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα, καθόσον αυτό τέθηκε μόνο για την περίπτωση που θα δινόταν αρνητική απάντηση στο πρώτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

51 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαίνεται:

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1782/2003 του Συμβουλίου, της 29ης Σεπτεμβρίου 2003, για τη θέσπιση κοινών κανόνων για τα καθεστώτα άμεσης στήριξης στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής και για τη θέσπιση ορισμένων καθεστώτων στήριξης για τους γεωργούς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 2019/93, (ΕΚ) αριθ. 1452/2001, (ΕΚ)

αριθ. 1453/2001, (ΕΚ) αριθ. 1454/2001, (ΕΚ) αριθ. 1868/94, (ΕΚ) αριθ. 1251/1999, (ΕΚ) αριθ. 1254/1999, (ΕΚ) αριθ. 1673/2000, (ΕΟΚ) αριθ. 2358/71 και (ΕΚ) αριθ. 2529/2001, όπως τροποποιήθηκε από τον κανονισμό (ΕΚ) 2012/2006 του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 2006, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία όπως η επίδικη στην κύρια δίκη, η οποία εμποδίζει τη συνεκτίμηση, ως επιλέξιμων εκταρίων για τη χορήγηση της στρεμματικής ενισχύσεως μιας γεωργικής περιόδου, εκτάσεων μονίμων βοσκοτόπων που δηλώνονται από γεωργό και οι οποίες υπερβαίνουν την έκταση μονίμων βοσκοτόπων που είχε αρχικώς ληφθεί υπόψη για τον καθορισμό του ποσού των δικαιωμάτων του ενισχύσεως ανά εκτάριο, εκτός αν ο γεωργός αυτός αποδείξει την πραγματική χρήση των εν λόγω εκτάσεων για τις εκτροφικές ανάγκες της γεωργικής εκμεταλλεύσεώς του κατά τη διάρκεια της εν λόγω περιόδου.

(υπογραφές)